

DE APOLLOMOORDEN

Chris Hadfield

De
Apollomoorden

Vertaald uit het Engels door Henk Moerdijk

the house of books

Oorspronkelijke titel: *The Apollo Murders*

Oorspronkelijk uitgegeven door: Random House Canada, een divisie van Penguin Random House Canada Limited, Toronto

© Chris Hadfield, 2021

© Vertaling uit het Engels: Henk Moerdijk, 2021

© Nederlandse uitgave: The House of Books, Amsterdam 2022

Omslagontwerp Nederlandse uitgave: Loudmouth, Utrecht

© Auteursfoto: MasterClass

Typografie: Crius Group, Hulshout

ISBN 978 90 443 6378 4

ISBN 978 90 443 6379 1 (e-book)

NUR 332

www.thehouseofbooks.com

www.overamstel.com

OVERAMSTEL

uitgevers

The House of Books is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor Helene
die het kleurrijke bureau waaraan ik dit boek schreef eigenhandig
heeft gemaakt, net als heel ons leven samen.

Veel mensen in dit boek zijn echt. Veel dingen zijn echt gebeurd.

Proloog

Chesapeake Bay, 1968

Ik verloor mijn linkeroog op een schitterende, zonovergoten najaarsochtend.

Ik vloog een F-4 Phantom, bijgenaamd Double Ugly, de mollige straaljager die in de aangepaste versie een dikkere neus had gekregen om plaats te bieden aan de nieuwe verkenningcamera's. De lucht stroomde nu anders langs de romp, en dus moest ik een testvlucht maken boven Chesapeake Bay om de snelheidsmeters te herkalibreren.

Het was bepaald geen straf om in de Phantom te vliegen. Je hoefde de gashendel maar even naar voren te duwen om ogenblikkelijk in je stoel te worden gedrukt; trok je de stuurknuppel langzaam naar je toe, dan klom de neus van de straaljager soepel naar het eindeloze blauw. Het gaf je het gevoel dat je op een grote gevleugelde dino zat en met volle teugen genoot van de moeiteloze sierlijkheid waarmee het dier optimaal gebruikmaakte van zijn bewegingsvrijheid.

Maar vandaag moest ik omwille van een zo nauwkeurig mogelijke snelheidsmeting vlak boven het water blijven. Door de gegevens van de instrumenten in mijn cockpit te vergelijken met die van

de meetapparatuur op de kust, konden we de instrumenten in de aangepaste staaljager goed afstellen.

Ik drukte het knopje onder mijn linkerduim in en zei in mijn zuurstofmasker: ‘Klaar voor de laatste passage, 550 knopen.’

De stem van de hoofdtechnicus kraakte door de luidsprekertjes in mijn helm. ‘Begrepen, Kaz, wij zijn er klaar voor.’

Ik moest mijn hoofd draaien om de bakens te zien, de grote reflecterende oranje driehoeken op hoge palen in het water. Ik liet de Phantom naar links rollen, trok hem weer recht toen ik op de goede lijn zat en duwde de gashendel zo ver naar voren dat de naverbrander nog net geactiveerd werd en ik op een snelheid van 1000 kilometer per uur zou komen. Een dikke 16 kilometer per minuut, of bijna 300 meter voor elke tik van de secondewijzer op mijn horloge.

Rechts schoten de bomen op de kust in een waas voorbij terwijl ik de staaljager nog wat lager over het water liet scheren. Ik moest exact 15 meter boven het water vliegen wanneer ik langs de meetapparatuur kwam. Mijn snelheid was 540 en mijn hoogte 22, zag ik in een flits, dus ik gaf nog een beetje gas en duwde de knuppel nog een kleine stukje naar voren voordat ik het toestel weer horizontaal bracht. Toen het eerste baken razendsnel dichterbij kwam en onder mijn neus door schoot, drukte ik de knop in en zei: ‘Start.’

‘Begrepen,’ klonk het in mijn oor.

Ik wilde juist doorgeven dat ik bij het tweede baken was, toen ik de meeuw zag.

Een witgrijze vlek slechts, maar recht voor me. Mijn eerste impuls was om de stuurknuppel naar voren te duwen en hem te ontwijken, maar als je op 15 meter boven het water vliegt, is dat geen goed idee. De spieren in mijn hand en arm trokken samen en namen de knuppel in een ijzeren greep.

Ook de meeuw zag het gevaar en probeerde, ingegeven door zijn in miljoenen jaren geëvolueerde vogelinstinct, weg te duiken, maar te laat. Ik vloog veel sneller dan welke vogel ook.

We knalden boven op elkaar.

In de meettoren waren ze zo gefocust op hun waarnemingsapparatuur dat niemand het doorhad. Wel vroegen ze zich even af waarom ik het tweede baken niet doorgaf en vervolgens ook het derde niet, maar toen ze op de radio de kalme stem van hun baas hoorden – ‘Dat was het laatste meetpunt, Kaz. Goed gevlogen. Zie je bij de debrief.’ – zakten ze onderuit in hun stoel.

Maar in de cockpit ontplofte naar mijn gevoel een bom. De meeuw raakte het straalvliegtuig van mij uit gezien linksvoor en verbrijzelde het acrylplastic van de koepel. De wind sloeg samen met de ingewanden van de meeuw en de plexiglasscherven met bijna 900 kilometer per uur tegen mijn borst en gezicht, drukte me keihard in de schietstoel en smeed me in mijn gordel van links naar rechts alsof ik een lappenpop was. Ik zag geen steek en trok de stuurknuppel blindelings naar me toe, want ik wilde in ieder geval genoeg afstand tot het water houden.

Ik had het gevoel dat iemand mij een oplawaai op mijn linker oog had gegeven, en de klap dreunde na in mijn hoofd. Ik knipperde een paar keer snel met mijn ogen om mijn zicht terug te krijgen, maar dat hielp niet. Terwijl de straaljager aan het stijgen was, trok ik de gashendel terug naar het midden om wat snelheid te minderen, liet mijn bovenlichaam naar voren tegen mijn gordel aan hangen om de wind niet vol in mijn gezicht te krijgen en bracht een hand naar mijn oog om de troep eruit te werken. Ik wreef hard, zowel in mijn linker- als in mijn rechteroog, waarna mijn rechteroog schoon genoeg was om de horizon te kunnen zien. Ik zag dat de Phantom langzaam naar rechts rolde en nog steeds hoogte won. Ik trok het toestel recht, wreef nog een keer in mijn ogen en bekeek daarna mijn handschoenen. Het lichtbruine leer was doordrenkt met vers, knalrood bloed.

Vast niet alleen van de meeuw.

Ik wilde aan mijn gezicht voelen en rukte worstelend met de razende wind mijn handschoenen uit. Mijn rechteroog voelde nor-

maal, maar mijn gevoelloze linkerwang leek te zijn opengereten en met mijn linkeroog, dat verdomd veel pijn deed, zag ik helemaal niets.

Mijn zuurstofmasker, dat was gemaakt van dik groen rubber en op zijn plek werd gehouden door twee grote klemmen op mijn helm, zat nog over mijn neus en mond. Maar mijn donkergroene vizier voelde ik nergens, dat was van mijn helm gerukt door de klap en de wind. Ik bracht mijn arm naar mijn hoofd, wilde mijn helm weer naar voren schuiven en wriemelde net zo lang tot hij weer recht zat. Ik moest iemand spreken, en snel ook.

‘Mayday, Mayday, Mayday!’ riep ik. De vinger waarmee ik de radioknop ingedrukt hield, was glibberig van het bloed. ‘Dit is Phantom 665. Ik heb een vogelbotsing gehad. Mijn koepel is stuk.’ Ik zag te weinig om een andere frequentie te kiezen en hoopte dat de mensen in de observatietoren nog luisterden. In de cockpit bulderde het zo hard dat ik het niet zou horen als er iemand reageerde.

Ik moest voortdurend het bloed uit mijn rechteroog vegen en drukte tussendoor de muis van mijn hand hard op mijn linkeroog, want op die manier zag ik net genoeg om te kunnen vliegen. Om me te oriënteren keek ik naar de kustlijn van Chesapeake Bay. Onder mijn linkervleugel tekende zich duidelijk de monding van de Potomac af, en aan de hand daarvan zette ik koers naar de basis op het vasteland van Maryland, naar de landingsbaan van het Patuxent River Naval Air Station. Als ik daar geland was, zou ik veilig zijn.

De vogel had de Phantom links geraakt, dus ik wist dat er brokstukken in de linkermotor moesten zijn gezogen en daar schade hadden aangericht. Ik probeerde mijn instrumenten te lezen en zag in ieder geval geen gele waarschuwinglampjes. Op één motor red ik het sowieso, dacht ik, en ik begon me voor te bereiden op de landing.

Als ik helemaal naar links leunde, blies de slipstream zodanig langs mijn gezicht dat het bloed niet mijn goede oog in liep. Ik riep

nog een keer in mijn masker: 'Mayday, Mayday, Mayday, Phantom 665 maakt zich op voor noodlanding op landingsbaan 31.' Hopelijk luisterde er iemand en maakten de andere straalvliegtuigen ruimte.

Toen ik Pax River naderde, haalde ik mijn hand van mijn linker-oog en trok de gashendel helemaal dicht, want voordat ik het landingsgestel kon laten zakken, moest ik eerst de snelheid eruit halen. Ik kon de snelheidsmeter niet goed zien, maar toen ik het idee had dat de wijzer onder de 250 knopen was gezakt, greep ik de rode hendel waarmee ik het landingsgestel kon bedienen en ramde die naar beneden. De Phantom bonkte en trilde, zoals altijd wanneer de wielen zakten en zich met een harde klik vastzetten. Ik greep snel naar links en liet de vleugelkleppen zakken.

In mijn cockpit raasde nog steeds een tornado. Ik bleef naar links leunen, veegde nog één keer het bloed uit mijn rechteroog, zette de gashendel op een derde van het maximale vermogen, drukte mijn hand weer op het bloedende linkeroog en bracht het toestel recht voor de landingsbaan.

De F-4 heeft links en rechts van het voorruitje kleine felle lampjes die gaan branden als je goed recht voor de landingsbaan vliegt, en wanneer je de juiste snelheid voor de landing hebt, klinkt er een geruststellend toon. Ik bedankte de ontwerpers van McDonnell Aircraft voor het goede denkwerk en zette klungelig mijn landing in. Ik zag totaal geen diepte en richtte me op een punt op ongeveer een derde van de landingsbaan. Mijn snelheid moest ik gokken. De grond aan weerszijden van de landingsbaan kwam snel op me af en opeens, *beng!*, was ik geland. Ik trok het gas dicht, duwde de hendel van de remparachute omhoog en probeerde de Phantom met samengeknepen ogen min of meer midden op de baan te houden.

Ik trok de stuurknuppel helemaal naar mijn buik, zodat de luchtweerstand een beetje kon helpen om de snelheid uit het 17 ton zware straalvliegtuig te halen, en trapte zo hard als ik kon op de rem van de wielen. Ondertussen probeerde ik het einde van de landingsbaan scherp op mijn netvlies te krijgen. Ik had het idee dat ik te veel snel-

heid had en gebruikte de stuurknuppel als hefboom om de rem zo hard mogelijk in te kunnen trappen.

Opeens was het voorbij. Het straalvliegtuig kwam met een schok tot stilstand, de motoren draaiden stationair en ik zag de gele brandweerwagens de landingsbaan op rijden en met vliegende vaart op mij afkomen. Blijkbaar hadden ze mijn noodoproep toch gehoord. Terwijl de brandweerwagens naast mij tot stilstand kwamen, haalde ik mijn hand van mijn oog en drukte mijn andere hand erop, zodat ik de goede hand vrij had om de duimknoppen op de gashendel, waarmee je de motoren uitschakelde, om te zetten.

Ik leunde achterover in de schietstoel en sloot mijn goede oog. Het adrenalinepeil in mijn lijf daalde en prompt kwam er een ondraaglijke pijn op; in mijn linkeroog leek een verzengend vuur te zijn ontvlamd. Voor de rest voelde ik me lamgeslagen, misselijk, drijfnaat, geradbraakt.

De ladder van de brandweercommandant rammelde tegen de zijkant van de Phantom. Toen hoorde ik zijn stem, vlak naast me. 'Godallemachtig,' zei hij.

NAAR DE MAAN

Houston, januari 1973

Plat.

Plat, zo ver het oog reikte.

Het vliegtuig was net onder de wolken gezakt en de wazige, vochtige lucht van Zuid-Texas leek de wereld op de een of andere manier kleiner te maken. Kaz leunde naar voren om zijn nieuwe standplaats goed in zicht te krijgen. Hij zat al bijna vier uur in de Boeing 727 en zijn nek kraakte toen hij hem strekte. Hij zag een waterweg die zich door een industrieel doolhof van olieraffinaderijen en kraanmachines op kades slingerde. Zijn voorhoofd raakte het raampje toen hij zijn hoofd kantelde om te zien waar het water Galveston Bay in stroomde, een glinsterende vlakte van olieachtig bruin water die ergens in de vage verte overging in de Golf van Mexico.

Niet bepaald een paradijs.

Toen het vliegtuig aan de landing begon, voelde hij elke kleine correctie die de piloten maakten, en nadat de banden piepend in contact waren gekomen met de landingsbaan van Houston Intercontinental Airport, beoordeelde hij in gedachten hun landing. *Niet slecht.*

De huurauto van Avis stond al klaar. Hij tilde zijn afgeladen koffer en pukkelt in de kofferbak en legde er voorzichtig zijn gitaar op. 'Ik heb te veel bij me,' mompelde hij, maar hij zou een paar maanden in Houston blijven en had meegenomen wat hij nodig dacht te hebben om zich een beetje thuis te voelen.

Kaz wierp een blik op zijn horloge, dat nu op Central Time stond – het was zondag, voor in de middag, het zou rustig op de weg zijn – en kroop achter het stuur. Toen hij de sleutel in het contact stak, zag hij de naam van het model op de sleutelhanger staan. Hij glimlachte. Ze hadden een zilverkleurige Plymouth Satellite voor hem gehuurd.

Het ongeluk had Kaz niet alleen een oog gekost. Om als testpiloot te werken had je twee goede ogen nodig, en ook een toekomst als astronaut op het MOL, het Manned Orbiting Laboratory, het spionageruimtestation dat het leger in de ruimte wilde brengen, was niet langer voor hem weggelegd. Zijn werk en zijn droom waren in rook opgegaan, of liever gezegd in een bloedige werveling van veren.

De marine had hem tijdens zijn revalidatie onderzoek laten doen naar elektro-optische toepassingen in de ruimte, en zijn analytisch vermogen vervolgens ingezet binnen de veiligheidsdiensten NSA en CIA. Hij genoot van de complexiteit van zijn werk en kon met zijn kennis een steentje bijdragen aan het beleid, maar stiekem was hij toch jaloers op de voormalige luchtmachtpiloten die met Apollo-raketten naar de ruimte vlogen en op de maan liepen.

Gelukkig toverde Washington altijd wel weer een nieuw konijn uit de politieke hoed. Deze keer hadden ze hem naar Houston gestuurd. Het was een verkiezingsjaar en president Nixon voelde de hete adem van zijn tegenstanders in zijn nek. In sommige delen van het land werd gedacht dat Amerika de ruimtewedloop al gewonnen had, en zowel de inflatie als de werkloosheid was toegenomen. Het ministerie van Defensie liet Nixon niet met rust. Ze wilden weten waar ze aan toe waren nu de oorlog in Vietnam op zijn eind liep,

en ze waren nog steeds verontwaardigd dat hij een streep door het MOL had gezet. Het National Reconnaissance Office had Nixon verzekerd dat hun nieuwe spionagesatelliet, de Gambit-3 Key Hole, beter en goedkoper spionagefoto's kon maken dan astronauten in een ruimtestation.

Maar Nixon was een carrièrepoliticus en zocht met succes naar een gunstig compromis: geef het Amerikaanse volk nog één vlucht naar de maan en laat het ministerie van Defensie met zijn enorme budget opdraaien voor de kosten.

Het geld van Defensie bracht een nieuwe status met zich mee: Apollo 18 zou de eerste volledig militaire ruimtevlucht worden, en de Amerikaanse luchtmacht mocht het geheime doel van de missie bepalen. Gezien deze zeldzame combinatie van testvlucht, MOL-training en spionagewerk had de marine Kaz als verbindingsofficier voor de bemanning naar Texas gestuurd.

Om de boel in de gaten te houden.

Rijdend over de I-45 naar het zuiden kwam het in hem op om vast even een kijkje te nemen in het Manned Spacecraft Center, maar hij besloot toch af te buigen naar het westen. Voor zijn vertrek uit Washington had hij wat telefoontjes gepleegd en een huurhuis gevonden dat heel veelbelovend had geklonken, bij een plaatsje dat Pearland heette. Hij volgde de borden richting Galveston en verliet de snelweg bij de afslag naar de FM 528.

Het land was inderdaad zo plat als het vanuit de lucht had geleken, met moddergroene koeienweiden aan weerszijden van de tweebaansweg, zonder tankstations en zonder andere auto's. Het bordje dat aangaf dat hij eraf moest was zo klein dat hij het bijna miste: WELKOM OP POLLY RANGE ESTATES.

De vermalen schelpen knerpten onder zijn banden toen hij de onverharde weg volgde. De Plymouth reed trillend over een wild-rooster, met links en rechts daarvan prikkeldraad helemaal tot in de verte. Hij tuurde voor zich uit en zag twee eenzame huizen op kleine verhogingen staan en een pick-uptruck voor het dichtstbij-

zijnde. Hij reed de andere oprit op, keek in zijn achteruitkijkspiegel of zijn glazen oog nog goed zat en opende het portier. Hij stapte uit en boog tellend tot drie zijn stijve rug. Te veel tijd op keiharde schietstoelen doorgebracht.

Het waren twee nieuwe bungalows, elk met een laag schuin dak en een uitzonderlijk brede garage. Kaz keek naar links en naar rechts. De weg was een paar honderd meter zo recht als maar kon. *Perfect.*

Hij liep naar het huis met de pick-up en wilde juist het trappetje naar de voordeur op lopen toen de deur openging. Een gedrongen, gespierde man in een vaalgroene golfpolo, spijkerbroek en bruine puntlaarzen kwam naar buiten. Ongeveer vijfenvijftig jaar, schatte hij. Grijs borstelhaar, vrij veel rimpels voor zijn leeftijd. Dit moest zijn nieuwe huurbaas zijn, Frank Thompson, die aan de telefoon had gezegd dat hij jaren terug rond de Stille Oceaan een Avenger had gevlogen en tegenwoordig bij Continental gezagvoerder in de burgerluchtvaart was.

‘Kaz Zemeckis?’

Kaz knikte.

‘Ik ben Frank,’ zei hij en hij stak zijn hand uit. ‘Welkom op Polly Ranch! Kon je het vinden?’

Kaz schudde de uitgestoken hand. ‘Ja, dank je wel. Je aanwijzingen waren goed.’

‘Eén tel,’ zei Frank en hij verdween in het huis. Hij kwam terug met een glimmende bronskleurige sleutel, liep de trap af en stak het jonge grasveld tussen de twee huizen over. Hij maakte de voordeur van Kaz open, deed een stap naar achteren en reikte Kaz de sleutel aan zodat hij als eerste naar binnen kon.

Een woonkamer met open keuken en een eethoek en een lang, aflopende plafond. Roodbruine Mexicaanse plavuizen, veel ramen, zowel voor als achter, en links een gang die waarschijnlijk naar de slaapkamers leidde. Het rook in de verte nog een beetje naar vernis. Volledig gemeubileerd, precies wat hij nodig had. Kaz vond het een mooi huis en zei dat ook.

‘En dan heb je de mooiste kamer nog niet eens gezien,’ zei Frank. Hij liep naar de andere kant van de woonkamer, opende een grote houten deur en deed het licht aan.

Ze liepen een heuse hangar in, 15 meter breed, 18 meter diep en ruim 4 meter hoog. Voor en achter garagedeuren, tl-buizen aan het plafond en een gladde betonvloer. In het midden, glimmend in het licht, stond een oranje-witte, volledig metalen Cessna 170B op een rank onderstel van twee vleugelwielen en een staartwiel.

‘Wat een schitterende kist, Frank. Durf je het wel aan om mij erin te laten vliegen?’

‘Met jouw achtergrond, geen probleem. Wil je hem meteen uitproberen?’

Het enige antwoord op die vraag kon ja zijn.

Nadat Frank met een druk op de knop de garagedeuren had geopend, zette Kaz zijn huurauto tegen de zijkant van de hangar, waarna ze de Cessna samen naar de weg duwden.

Ze deden een snelle controle. Kaz keek naar de olie, liet een beetje brandstof in een doorzichtige slang lopen om te kijken of er geen water in zat en liet hem daarna voorzichtig leeglopen op het onkruid langs de weg. Ze klauterden het vliegtuig in, waar Frank een eenvoudige checklist voorlas: motor starten, oliedruk en -temperatuur bekijken, alle meters controleren. Toen ze hiermee klaar waren, taxiede Kaz achteruit naar de plek waar de weg een bos in liep. Daar aangekomen zette hij het toestel door wat gas te geven en tegelijkertijd links te remmen behendig, met een kleine ruk, recht voor de lange, smalle startbaan.

Kaz verrichtte de *magneto check* en trok vragend zijn wenkbrauwen op naar Frank, die knikte. Terwijl Kaz de gashendel helemaal naar voren duwde controleerde hij de meters, liet zijn voeten dansen op de roerpedalen en hield het vliegtuig precies in het midden van de 6 meter brede asfaltstrook. Zijn hoofd draaide voortdurend van links naar rechts en weer terug, zodat hij met zijn goede oog beide kanten van de startbaan in de gaten kon houden. Hij hield het stuur

helemaal naar voren om de staart omhoog te brengen en trok het vervolgens langzaam naar zich toe. De 170 kwam bij een snelheid van bijna 90 kilometer per uur moeiteloos van de grond. Ze vloegen.

‘Waarheen?’ vroeg hij. Hij moest bijna schreeuwen om boven de ronkende motor uit te komen. Frank wees rechts naar voren en Kaz draaide weg van de twee bungalows en zette koers naar het oosten. Hij volgde de FM 528 tot de I-45 en zag voor de tweede keer die dag Galveston Bay, een bruine vlakke aan de horizon.

‘Daar ga je werken!’ riep Frank en hij wees links naar voren. Kaz keek door het zijraampje en zag voor het eerst het Manned Spacecraft Center van NASA, thuishaven van het Apolloprogramma, de astronautenopleiding en Mission Control, waar de vluchtleiders zaten. Het was veel groter dan hij verwacht had: een enorme grasvlakte van honderden hectare die zich naar het westen uitstreckte en tientallen witte en lichtblauwe blokkendozen met parkeerplaatsen eromheen, die nu, in het weekend, grotendeels leeg waren. In het midden lag een langwerpige groen park met hier en daar een vijver waar kriskras wandelpaden doorheen liepen die alle omringende gebouwen met elkaar verbonden.

‘Net een universiteitscampus,’ riep hij naar Frank.

‘Het is zo ontworpen dat ze het aan Rice University kunnen teruggeven wanneer de maanlandingen zijn afgelopen,’ riep Frank terug.

Ho ho, dacht Kaz. Als hij zijn werk goed deed en Apollo 18 probleemloos verliep, dan zouden de luchtmachtbazen Nixon misschien zover kunnen krijgen om Apollo 19 ook door te laten gaan.

Kaz zette de gashendel op stationair en stopte de brandstoftoevoer. De motor van de Cessna pruttelde even en hield er toen mee op, waardoor de houten propeller ineens scherp in beeld kwam. Het klikken van de schakelaars klonk opeens merkwaardig hard toen Kaz de elektronica uitzette.

‘Lekkere kist, Frank,’ zei hij.

‘Je vliegt er beter mee dan ik. Dat is een smalle baan en je was er nog nooit geland, maar je deed het met gemak. Ik ben blij dat er nu wat meer met haar gevlogen gaat worden, ik ben veel te vaak van huis. Beter voor de motor.’

Frank liet Kaz zien waar aan de zijkant van de garage de brandstoftank zich bevond, en ze sleepten de lange slang naar binnen en gooiden de vleugeltanks vol. Vlak naast de deur hing een klembord waar Kaz de datum, vliegtijd en gebruikte brandstof op noteerde. Ze keken beiden naar het stille vliegtuig en wisten van elkaar dat ze nagenoten van het heerlijke gevoel dat vliegen je kon geven. Sinds hij piloot was had Kaz altijd het gevoel dat hij een plek pas echt goed leerde kennen wanneer hij die vanuit de lucht zag, wanneer het landschap als een levende kaart onder hem lag. Het was alsof de derde dimensie een essentieel stukje van de puzzel was dat hem in staat stelde het beeld intuïtief kloppend te maken.

‘Ga je eerst maar even installeren,’ zei Frank en hij liep terug naar zijn huis. Kaz liet de garagedeur zakken en haalde zijn spullen uit de auto.

Hij sjouwde zijn zware koffer door de L-vormige gang naar de grootste slaapkamer en legde hem op het bed. Kingsize, constateerde hij tot zijn tevredenheid. Links zag hij een grote aangrenzende badkamer.

Hij ritste de koffer open en begon met uitpakken. Het voelde vreemd, alsof hij net had ingecheckt in een hotel. Hij hing zijn twee pakken, grijs en zwart, en een geruit colbertje in de kast. Daarna zes overhemden, wit en lichtblauw, een stel katoenen broeken en twee stropdassen. Onderin zette hij zijn nette schoenen en een paar Adidas-sportschoenen. Zijn vrijetijdskleding en sportkleren ging in de ladekast, net als zijn sokken en onderbroeken. Twee romans en zijn reiswekker op het nachtkastje. Scheerspullen en het etui voor zijn oogbal op het wastafelplankje.

Nu alleen nog zijn vale oranje vliegeniersoverall van de Amerikaanse marine en de halfhoge leren schoenen. Hij voelde aan het

zwart-witte schouderembleem: een grijnzende doodskop met twee gekruiste botten eronder, het herkenningsteken van de VF-84 Jolly Rogers. De overall stamde nog uit de tijd dat hij met de F-4 vanaf het vliegdekschip USS Independence vloog. Onder de doodskop zat het officiële embleem van de USNTPS, de testpilootopleiding van de Amerikaanse marine, die hij als beste van zijn klas had afgerond. Hij wreef nog even met zijn duim over het goud van zijn *naval aviator wings*, de zuurverdiende graadmeter van zijn eigen kunnen, en haalde toen de overall uit de koffer, stak de kleeerhanger in de mouwen, hing hem in de kast en zette de bruine halfhoge veter-schoenen eronder.

Hij werd wakker door de rinkelende wekker naast zijn bed en keek met knipperende ogen naar de opkomende zon. Het kunststoog voelde gortdroog. Zijn eerste ochtend aan de Golf van Texas.

Kaz rolde zijn bed uit en liep op blote voeten over de koude vloer naar de badkamer. Hij ging naar de wc en wierp daarna een kritische blik in de spiegel. Een man van 1 meter 83, 78 kilo (*ik moet een weegschaal kopen*), donker borsthaar, bleke huid. Zijn ouders waren Litouwse Joden die toen hij een baby was naar New York waren geëmigreerd omdat ze zich in nazi-Duitsland steeds minder veilig voelden. Hij had het hoofd van zijn vader: breed voorhoofd, grote oren, een brede kaak die toeliep naar een kin waar een klein kuiltje in zat. Donkere borstelwenkbrauwen boven lichtblauwe ogen, een echte en een neppe. De maker van zijn kunststoog had de kleur heel goed getroffen. Hij draaide zijn hoofd naar rechts, leunde naar de spiegel en trok de huid van zijn wang een beetje naar beneden. De littekens zaten er nog, al waren ze nog amper te zien. De plastisch chirurg had in een paar operaties (*vijf? zes?*) zijn oogkas en jukbeen bijna perfect hersteld.

Goed genoeg om voor Washington te blijven werken.

Hij liep zijn ochtendritueel systematisch door: vijf minuten rekken en strekken, sit-ups, *back extensions* en push-ups. Hij pro-

beerde het uiterste te vragen van zijn spieren. Je haalt eruit wat je erin stopt.

Hij had zijn lichaam losgewerkt en nam een douche, scheerde zich en poetste zijn tanden. Hij rommelde in zijn oogetui, haalde er een knijpflesje uit en kantelde zijn hoofd naar achteren om een paar kunsttranen in zijn nepoog te druppelen. Hij knipperde een paar keer en keek met zijn goede oog naar zijn spiegelbeeld. Visus -0,22.

Daar had hij lang geleden tijdens de voorselectie voor de pilotenopleiding indruk mee gemaakt. *Haviksogen.*

Manned Spacecraft Center

‘Houston, we hebben een elektrisch probleem in de LM.’ Apollo-piloot Luke Hemming klonk afgemeten en meldde heel kalm dat er een crisissituatie was ontstaan in de Lunar Module, de maanlander.

‘Begrepen, Luke, we kijken ernaar.’ De verantwoordelijke technicus in Mission Control, de vluchtleiding in Gebouw 30, klonk al even kalm en emotioneel als Luke.

Luke zag op het instrumentenpaneel het felrode lampje van het hoofdalarm naast het raam branden, waar je het tijdens de maanlanding onmogelijk kon missen. Hij schakelde het lampje uit door op de knop te drukken, zodat het weer kon gaan branden als zich een nieuw probleem zou voordoen. Maar op het waarschuwingspaneel brandden nog steeds lampjes in diverse kleuren.

‘Wat zie je, Luke?’ Missiecommandant Tom Hoffman leunde opzij om een blik te kunnen werpen en raakte in de krappe cockpit Lukes schouder.

‘Volgens mij komt het door een kapotte voltagesensor,’ zei Luke. ‘De voltagemeter geeft nul aan, lager kan hij niet, maar de ampères zijn goed.’ Tom keek naar de meters en knikte.

De microfoon van de bemanning stond open, dus de CAPCOM

kon hen horen. ‘Begrepen, Luke, we zijn het met je eens,’ zei de man die verantwoordelijk was voor de communicatie met de bemanning. ‘Vervolg de Trans-Lunar Coast Activation.’

Tom en Luke gingen door met het prepareren van de maanlander, aangezien ze na de lancering drie betrekkelijk rustige dagen zouden hebben om de 385.000 kilometer tussen de aarde en de maan te overbruggen.

Luke plukte zijn pen uit zijn schouderzakje en maakte snel een aantekening op het notitieblokje dat hij op het paneel had geklemd. Hij hield een lijstje van alle storingen bij, wat voor hem de enige manier was om helder te kunnen blijven denken, helemaal als er meerdere systemen uitvielen. De explosie aan boord van Apollo 13 had eens temeer duidelijk gemaakt hoe ingewikkeld het ruimteschip was. Er was maar weinig nodig om de missie in het honderd te laten lopen.

Tom keek naar zijn handgeschreven lijstje. ‘We hebben een plakkerig drukventiel, een verkeerd ingestelde zekering, defecte biomedische meetapparatuur en nu dus een kapotte voltagesensor. Ik denk dat we nog steeds een GO hebben voor het vluchtplan. Akkoord, Houston?’

‘Begrepen, Bulldog, we gaan kijken naar dat voltage en komen later waarschijnlijk met wat maatregelen, maar je ligt nog op de juiste koers voor de baan om de maan en de maanlanding.’ Luke, kapitein bij de mariniers, had het kleine robuuste ruimtevaartuig de bijnaam ‘Bulldog’ gegeven, de hond die al jaren de mascotte van de Amerikaanse mariniers was.

Tom en Luke maakten de TLC-checklist af, schakelden alle systemen uit, verlieten de maanlander en sloten het luik.

Michael Esdale, die in zijn pilootstoel in de commandomodule zat, begroette hen met een brede glimlach. Hij was degene die in een baan om de maan zou blijven terwijl Tom en Luke de landing uitvoerden. ‘Ik had de hoop al bijna opgegeven,’ zei hij. ‘Ik heb wat hapjes gemaakt, want ik vermoedde dat jullie wel honger zouden hebben gekregen van al dat gedruk op die knoppen.’

Tom wurmde zich langs Michael naar de linkerstoel, Luke nestelde zich rechts van Michael.

‘Hoe doet Pursuit het?’ vroeg Tom.

‘Tikt als een Timex,’ antwoordde Michael, die testpiloot bij de marine was. Hij had een naam mogen bedenken voor de commandomodule. Als de eerste zwarte astronaut ter wereld wilde hij eer bewijzen aan de zwarte jachtvliegers die in de Tweede Wereldoorlog hadden gevochten, de Tuskegee Airmen, en hun eenheid, het 99th Pursuit Squadron.

‘Deze hapjes zijn wel erg... eenvoudig,’ zei Luke terwijl hij een cracker met een blokje kaas in zijn mond stopte.

‘NASA-nooddrantsoen,’ grapte Michael. ‘Wil je het wegspoelen met wat Tang?’ Hoewel de tv-reclames anders deden vermoeden, dronken de astronauten sinds Gemini, halverwege de jaren zestig, in de ruimte geen Tang meer. Een van de eerste astronauten had de limonade tijdens een aanval van ruimteziekte uitgekotst. Toen smaakte die troep pas echt goor, had hij gezegd.

Tom duwde de radioknop in. ‘Wat gaan we doen, Houston?’

‘Neem een kwartiertje plaspauze terwijl wij de simulator resetten. We pakken het weer op bij de voorbereiding op het in een baan om de maan brengen.’

‘Klinkt goed,’ antwoordde Tom. Hij drukte een knopje op zijn polshorloge in en de bemanning van de Apollo 18 klauterde uit de simulator van de commandomodule.

Kaz, die meekeek via een van de vele schermen in de naastgelegen instructieruimte, liet zich heel even gaan en beeldde zich in dat hij in die simulator zat en zich voorbereidde op Apollo 18. Hij had met Luke en Michael gevlogen toen ze alle drie testpiloot op Patuxent River waren. Voor zijn ongeluk zag hij ze bijna dagelijks en dronken ze regelmatig ’s avonds nog een biertje. Terwijl hij toekeek hoe de specialisten de bemanning met de ene na de andere storing confronteerden – voor de lancering moesten Tom, Luke

en Michael weten wat er allemaal mis kon gaan en hoe ze daarop moesten reageren – bekroop hem een licht schuldgevoel, want hij stond op het punt ze het allergrootste probleem van de hele missie te bezorgen.

Na de plaspauze liepen Michael en Luke rechtstreeks terug naar de simulator, maar Tom wilde nog even iets kortsluiten met de instructeurs. Toen hij Kaz zag, kwam hij meteen breed glimlachend naar hem toe. ‘Welke zwerver hebben jullie nou weer uit de goot getrokken? Als dat Kazimieras Zemeckis niet is! Man, het lijkt wel alsof je alleen maar lelijker wordt.’

Kaz glimlachte terug en schudde zijn hand. Hij kende Tom niet zo goed als de andere twee, maar ze hadden tijdens hun opleiding tot testpiloot op Edwards, de luchtmachtbasis in de Mojave Desert in Californië, in hetzelfde klasje gezeten. ‘Goed je te zien, Tom,’ zei hij. ‘Jullie zijn goed bezig met z’n drieën.’

‘Ja, het begint erop te lijken. Daar zorgen deze folteraars wel voor.’

‘Na de sim wil ik jullie even spreken.’ Hij liet een korte stilte vallen. ‘Nieuws uit Washington.’

Tom fronste zijn wenkbrauwen. Hij hield niet van verrassingen, en als commandant al helemaal niet. Hij keek op zijn horloge en knikte afgemeten. ‘Dat is goed. Maar nu moet ik weer aan de slag. Ik zie je bij de debrief.’

Kaz verliet de simulatie, liep Gebouw 5 uit en bleef een ogenblik staan om zich te oriënteren. Recht voor hem was een parkeerplaats en rechts daarvan een hoog rechthoekig gebouw. Hij haalde zich het beeld voor de geest dat hij vanuit de Cessna had gezien en wist toen waar hij was. Hij ging naar rechts en liep over het grote vierkante plein in het midden van het complex naar het Mission Control Center.

Van buiten zag het MCC eruit als een doodgewoon gebouw van gepleisterd beton met twee verdiepingen en getinte ramen tegen de

Texaanse zon. Hij volgde het pad naar de ingang, waar de architect een plichtmatige poging had gedaan om te voldoen aan de verwachtingen die het Amerikaanse volk van hun ruimteprogramma had: betonnen blokken op postmoderne brutalistische kubussen. *De Amerikaanse overheid ten voeten uit: waarom mooi als het lelijk kan.*

Hij viste het nieuwe NASA-pasje dat hij die ochtend had gekregen uit de zak van zijn colbertje. De bewaker die voor de drie zware aluminium deuren zat nam het van hem aan, controleerde de toegangscode en gaf het terug.

‘Welkom bij het MCC,’ zei hij vriendelijk en hij drukte een knop in. De dichtstbijzijnde deur ging met een harde metalige klik open. Net een bankkluis, dacht Kaz. Benieuwd wat voor schat ze hier bewaren.

De binnenkant deed qua kleurloosheid niet onder voor de buitenkant. Grijs, gangen met tl-buizen aan het plafond, zakelijk linoleum op de grond en vergeelde foto’s van de aarde en de maan in goedkope zwarte lijsten aan de muur. Kaz volgde de pijlen op de kleine bordjes waar MCC op stond. Op een van de twee liften hing een bordje BUITEN WERKING, dus hij besloot de trap te nemen.

Hij liet zijn pasje zien aan een bewaker op een stoel, die knikte en met zijn duim naar een stevige deur achter hem wees. Kaz liep naar de deur en duwde, maar er gebeurde niets, de deur was verrassend zwaar, hij moest zijn gewicht erachter zetten om hem open te krijgen. Hij deed hem voorzichtig achter zich dicht en probeerde zo min mogelijk geluid te maken. Hij stond opeens in het kloppende hart van de bemande ruimtevaart, de werkvloer van de experts.

Het was een zaal met lichtgroene consoles op verschillende hoogten, als in een theater. De werkplekken keken uit op de drie grote schermen links van Kaz, waar geeloranje hiërogliefen oplichtten: getallen, acroniemen en grafieken. Achter de consoles, in het licht van de beeldschermen en door sigarettenrook omsluierd, zag hij gezichten. Iedere specialist had een headset met één schelp op, zodat ze zowel de radiogesprekken als de geluiden in de zaal

konden horen. Aan de muren hingen de missie-emblemen van eerdere ruimtevluchten, helemaal tot aan Gemini 4.

Kaz keek naar de vluchtleiders, die in gesprek waren met de bemanning van Apollo 18, die in Gebouw 5 aan het werk was. Hij zag een bekend gezicht, een collega-testpiloot, die Kaz wenkte. Hij zigzagde tussen de consoles door naar boven en probeerde de vluchtleiders zo min mogelijk te storen.

Even later stond hij bij de werkplek van de CAPCOM en schudde de hand van Chad Miller, reservecommandant van Apollo 18.

‘Welkom in Houston,’ zei Chad zacht. ‘Ben je al bij de bemanning geweest?’

Kaz knikte. ‘Die zijn goed bezig.’

De twee mannen keken een poosje naar het werk dat in de zaal werd gedaan. Op het grote middenscherf stond een cartoonachtige afbeelding van Pursuit. Het vaartuig kon elk moment achter de maan verdwijnen en dus vroeg Chad: ‘Koffie?’ Kaz knikte en ze begaven zich stilletjes naar de uitgang.

Net als de rest van de hoofd- en reservebemanning van Apollo 18 was Chad Miller testpiloot bij de luchtmacht. Helblauwe ogen, donkerblond haar, bonkige schouders waar zijn hemelsblauwe polo, die bij de smalle taille van zijn gedrongen lichaam in zijn broek verdween, strak omheen zat. Grijs broek, bruine riem, bruine instappers. De spieren in zijn sterke handen en onderarmen tekenden zich duidelijk af toen hij de koffie in de witte emailen beker schonk. Hij droeg zijn grote vliegeniershorloge om zijn linkerpols.

‘Melk? Suiker?’

‘Zwart graag.’

Chad gaf Kaz zijn beker en ging hem voor naar een kleine vergaderruimte, waar ze ontspannen, leunend op de lange tafel, wat bijpraatten. Ze kenden elkaar een beetje van hun werk als testpiloot, maar Chad had op Edwards gezeten en Kaz op Patuxent River, dus ze hadden nooit samen gevlogen. Chad had binnen hun kleine

wereldje de naam een uitmuntend piloot te zijn, een vakman pur sang die allergisch was voor incompetentie, niet alleen van anderen, maar ook van zichzelf. Dat zag je bij wel meer astronauten, en Kaz kon dat alleen maar waarderen. Chad was iemand die dingen voor elkaar kreeg.

Toen er een stilte viel stelde Kaz de vraag die ieder lid van de reservebemanning honderd keer kreeg: 'Denk je dat je de lucht in gaat?'

'Denk 't niet, Tom is veel te gezond.' Chad lachte. 'En Apollo 18 is waarschijnlijk de laatste Apollo. Mijn laatste kans om op de maan te lopen. Dat wilde ik als kind al.'

Kaz knikte. 'Herkenbaar. Maar ik ga sowieso nooit meer in een geavanceerd toestel de lucht in. Een eenoog in een straaljager, daar zitten ze niet op te wachten.'

'Daar kan ik me iets bij voorstellen. Hopelijk laat NASA je tijdens je verblijf hier een keer meevliegen in een T-38.'

Kaz knikte en leunde voorover om een blik in de gang te werpen, want hij wilde geen luistervinken.

'Kom je na de sim naar de debrief?'

Chad knikte.

'Ik wil iets met je bespreken.' Kaz zweeg even. 'De Russen zijn nogal ijverig geweest.'

Oost-Berlijn, 1957

Het was koud in de sacristie van de Russisch-orthodoxe kathedraal. Priester-monnik vader Ilarion schoof in zijn stoel heen en weer en trok zijn toga aan de schouders omhoog om zijn nek te bedekken. Hij was blij dat hij die ochtend een extra laag lang ondergoed had aangetrokken.

Gezeten op een hoge kruk, in het winterlicht dat door het glas-in-loodraam vlakbij naar binnen viel, nam hij uiterst zorgvuldig de door het Amerikaanse leger opgestelde lijst met oorlogskinderen door, Duitse weeskinderen die na de Tweede Wereldoorlog waren geadopteerd door Amerikaanse soldaten.

Het had zoveel moeite gekost om deze gestencilde lijst in handen te krijgen – de rondgang langs al die buitenlandse militaire instellingen met ingewikkelde geheimhoudingsprocedures had ruim een jaar geduurd – dat zelfs zijn monnikengeduld op de proef was gesteld. Vader Ilarion had negen brieven geschreven, die elk zorgvuldig voor hem waren vertaald door een jonge voorlezer van de kathedraal die goed Engels sprak, en hij was zelf twee keer naar de oecumenische geestelijke van de Amerikaanse missie in Berlijn gegaan. Een complicerende factor was de onuitgesproken schaamte

van de Amerikanen voor het feit dat hun soldaten in het overwonnen Duitsland duizenden onwettige kinderen hadden verwekt. En toen in Berlijn de spanningen tussen de vs en de Sovjet-Unie toenamen, was het alleen maar lastiger geworden om iets voor elkaar te krijgen.

De lijst was ten slotte toch per post binnengekomen. Maar toen hij de envelop van de Amerikaanse overheid met bonkend hart opende, zag hij tot zijn teleurstelling dat de persoonlijke informatie over de adoptiegezinnen zwart was gemaakt. Nu nipte hij aan zijn thee en gleed met zijn duim over elke pagina. Hij nam de tijd, las geconcentreerd elke naam, probeerde het spoor op te pakken dat in de twaalf jaar sinds 1945 ondergesneeuwd was geraakt.

Iedere ochtend sprak vader Ilarion in zijn gebed zijn dank uit voor zijn nieuwe leven als priester-monnik, een eenvoudig, rustig en uiterst contemplatief bestaan, een bolwerk dat hem beschermde tegen zijn rotjeugd in het door oorlog verscheurde Berlijn en de wreedheden waarvan hij getuige was geweest. Toch voelde hij zich diep vanbinnen schuldig over zijn broertje, dat hij was kwijtgeraakt. Hij had zijn dode ouders teleurgesteld doordat het niet gelukt was de zorg voor het jongetje op zich te nemen, en hij wilde hem vinden en, als het nodig was, die aan hem geven.

Zijn Engels was slecht, maar goed genoeg om te weten waar de verschillende kolommen voor stonden: naam, geslacht, leeftijd, kleur van haar en ogen, geboortedatum indien bekend, en datum en plaats van de adoptie. Veel kinderen waren zo jong geweest dat er alleen een voornaam of helemaal geen naam was genoteerd. Maar hij had het geluk dat het vooroorlogse Berlijn geen grote Russische gemeenschap had gekend. Er woonden toen vooral emigranten die waren gevlucht voor de communisten, zoals zijn eigen ouders. En hij was hun dankbaar dat ze hun kinderen traditionele Russische namen hadden gegeven. Het zou betrekkelijk eenvoudig moeten zijn om op een lijst waarop veel jongens Hans of Wilhelm heetten een 'Joeri' te vinden, ook al waren de namen niet op alfabet gezet,

of op geboorte- of adoptiedatum. Zo te zien had iemand willekeurig een stapel adoptiepapieren gedocumenteerd. Het schoot door vader Ilarion heen dat hij nooit kon weten of er een papier was kwijtgeraakt of een adoptie over het hoofd was gezien. Hij zuchtte en ging weer verder.

Toen zijn duim ineens een Joeri tegenkwam, stakte zijn adem. Zijn ogen schoten in ongeloof heen en weer over het papier. Zou dit hem zijn?

De geboortedatum was onbekend, de leeftijd van de jongen werd geschat op zeven jaar. Hij was in 1947 geadopteerd, maar vader Ilarion kon niet zeggen of de jongen toen uit Berlijn was gehaald of dat het papierwerk toen was afgehandeld. Zijn broer was geboren in 1935, dus deze jongen was te jong. Toch zette hij zorgvuldig een vraagteken naast de naam.

Hij vond nog een Joeri en zette ook bij die jongen een vraagteken. Toen hij de hele lijst had afgewerkt, had hij vier aanknopingspunten, maar geen perfecte match. Toen besepte hij dat hij de vele naamloze kinderen had overgeslagen. Ietwat geïrriteerd begon hij opnieuw en concentreerde zich op elk weeskind uit Berlijn dat rond 1935 was geboren. Het ging langzamer, maar na een halfuur was hij weer bij het laatste kind. Hij bladerde de lijst door en telde drieëntwintig kandidaten. Hij schudde nauwelijks zichtbaar zijn hoofd. Het zijn geen kandidaten. Het zijn kinderen.

Vader Ilarion nam een korte pauze om nog wat thee te zetten. Terwijl de ketel op stond, rekte hij zijn rug en draaide zijn heupen om de pijn in zijn kortere been te verlichten. Zo was hij Joeri kwijtgeraakt. Als metselaar, het vak dat hij van zijn vader had geleerd, was hij op een bouwplaats zwaargewond geraakt. Vanuit het ziekenhuis had hij zijn broertje niet kunnen bereiken, en toen hij terugkwam in de kelder waar ze hun schuilplek hadden, was Joeri verdwenen, samen met de enige foto die ze van hun moeder hadden en de medaillon waaraan ze zo gehecht was. In de chaos van de verwoeste stad kon hij hem nergens vinden. Jarenlang doorzocht hij talloze

overlijdensregisters, totdat hij ineens beseftte dat Joeri ook geadopteerd kon zijn, waarna hij aan een nieuwe zoektocht begon. Hij hield zijn handen bij de ketel, was blij met de warmte die eraf kwam en legde zijn warme handpalmen op zijn slechte bovenbeen, dat nog altijd pijn deed wanneer het koud was of het weer ging omslaan. Toen de ketel begon te fluiten pakte hij een beschuit uit het blik op de plank, goot het stomende water over zijn gebruikte theezakje en liep terug naar het bureau.

Denken als een detective. Zijn broer was midden in Berlijn verdwenen. Over zijn geboortejaar bestond geen twijfel: 1935, hij moet negen zijn geweest, maar Joeri was klein voor zijn leeftijd, dus de autoriteiten hadden hem misschien zeven of acht geschat. Waarover ook geen twijfel bestond: blauwe ogen en donkerblond haar.

Er schoot hem iets te binnen. De Amerikanen schreven buitenlandse namen niet altijd op dezelfde manier, dus hij moest ook nog zoeken op Jury, Juryi, Juri of iets wat daarop leek. Hij perste zijn lippen op elkaar vanwege het extra werk, maar glimlachte toen hij aan de heilige woorden dacht die hem altijd weer troost boden: *Zolang je hart nog weinig lijden heeft gekend, kun je niet weten wat nederigheid is.*

De monnik nam de lijst nog een keer door en maakte een rangschikking. Hij zag twee Joeri's die goed pasten, met donkerblond haar en blauwe ogen, zeven mogelijke kandidaten en elf die het heel misschien konden zijn. Hij hield de twee bladzijden met de beste matches omhoog, bestudeerde nauwgezet alle gegevens en kwam tot een ontdekking. De legerfunctionaris die de familiegegevens zwart had gemaakt, was slordig te werk gegaan. Sommige zwarte strepen waren zo dun of onvast dat er delen van letters te zien waren. Vader Ilarion liep naar het raam, drukte de gestencilde kant van het papier er plat tegenaan en trok alles over wat hij kon zien.

Hij wist nog wat informatie over de adoptiefouders te achterhalen, maar zonder atlas en de hulp van iemand die Engels sprak zou hij niet verder komen. Hij selecteerde nog zeven kandidaten

en voegde hun gegevens toe aan zijn lijst. Nu zou hij de Engelsprekende voorlezer moeten vragen om een brief te schrijven naar de Russisch-orthodoxe kerk in Amerika. Daar zou hij zijn lijst bij doen, met de vraag om contact te zoeken met de kerken in de buurt van de mogelijke verblijfplaatsen van de jongens. Misschien dat iemand van een plaatselijke kerk wist van een Russischsprekend weeskind in Duitsland dat door een Amerikaans gezin was geadopteerd. Dit was tenslotte een kans om verdwaalde kinderen weer terug bij de kudde te krijgen. Om hen weer in contact te brengen met hun Russische verleden en geloof. Om het onrecht van de oorlog weer recht te zetten.

Om zijn broer te vinden.

Simferopol, Oekraïne, Sovjet-Unie, 1973

Een mooi apparaat was het niet.

Een logge zilverkleurige badkuip op acht spaakwielen. Op de voorkant twee wetenschappelijke instrumenten die leken op kruisingen tussen een laserwapen en een kerstbal. Een paar videocamera's die als uitpuilende ogen uit het vehikel staken.

Zelfs de naam was allesbehalve poëtisch: Loenochod. Maanloper. Een typisch Sovjetproduct, een en al functionaliteit. Nul op de schaal van schoonheid, tien op de schaal van stevigheid.

Loenochod was zojuist op de maan geland.

Gabdoelchai Latipov – Gabdoel voor zijn vrienden – dacht na over hoe hij het voertuig via de helling op de maan moest krijgen en veegde zijn zweethanden af aan zijn broek. Hij legde het boek met de protocollen op een andere plek op de console en liet zijn dikke knokkels kraken. Hij keek nog een keer of alle lampjes groen waren en legde toen een hand op de afstandsbesturing. Naar voren leunend, met zijn onderarmen op het werkblad voor de stabiliteit, keek hij naar het scherm.

Hij duwde de stuurknuppel een klein stukje naar voren en drukte de commandotoets in. Vanaf zijn werkstation ging er een

elektronisch signaal naar de gigantische satellietschotel naast het gebouw, die op de maan gericht stond. Het signaal legde de 385.000 kilometer tussen de aarde en de maan in 1,25 seconde af en werd opgevangen door de kleine, puntige antenne van Loenochod. Die gaf het signaal door aan de processor, die het ontcijferde en de acht wielen heel even liet draaien.

Loenochod kwam met een schok in beweging en stond vrijwel meteen weer stil. Een perfect afgerichte hond: zelfs ver van huis luisterde hij nog goed naar zijn baas.

De twee camera's maakten een opname van het kale landschap en stuurden die naar Gabdoels satellietschotel in Simferopol, waar het vage zwart-witbeeld op zijn scherm verscheen.

Tien seconden nadat hij de stuurknuppel terug had gehaald, zag Gabdoel dat Loenochod had bewogen.

'Zjivoj!' riep hij triomfantelijk. Hij doet het! Hij hoorde het opgeluchte gemompel van de operationele staf achter hem en voelde hun ingehouden opwinding.

Gabdoel duwde de stuurknuppel nogmaals voorzichtig naar voren, hield de commandoknop nu wat langer vast en reed de maanverkenner volgens het protocol de maan op. Om aan het werk te gaan.

Gabdoel was vlak bij Simferopol opgegroeid, op de Krim. Zijn dikke zwarte haar en brede jukbeenderen en de scherpe klanken van zijn lange voornaam wezen op zijn Tataarse afkomst. Als tiener had hij zich in het schemerdonker vergaapt aan de overvliegende Spoetnik, het zichtbare bewijs van de technische bekwaamheid en dominantie van de Sovjet-Unie. En toen Gagarin vier jaar later in de ruimte een rondje om de aarde had gevlogen, besloot Gabdoel dat hij kosmonaut wilde worden. Net als een miljoen andere Sovjetjongens.

Na de middelbare school meldde hij zich meteen aan bij de Russische luchtmacht, die hem naar de universiteit zou sturen om

luchtvaarttechniek te studeren en daarna, hopelijk, zou opleiden tot piloot. Maar zijn afkomst bleek keer op keer een struikelblok. Gabdoel dacht dat Stalins deportatie van tweehonderdduizend Krim-Tataren naar Oezbekistan na de Grote Patriottische Oorlog tot het verre verleden behoorde, maar in het leger was de onverdraagzaamheid nog erg groot, en hoe dichter hij bij Moskou kwam, hoe groter die werd, merkte hij. Als lid van een etnische minderheid aan de rand van de Sovjet-Unie was hij een tweederangsburger in een klasseloze maatschappij.

Hij haalde de beste cijfers van zijn klas, maar andere studenten met achternamen als Ivanov en Popov kregen altijd de voorkeur. Op zijn vijftiende, na herhaaldelijk te zijn afgewezen voor de pilotentraining, was hij luitenant bij de Russische luchtmacht en werkte hij als ruimtevaartingenieur in een ruimtecommunicatiestation bij Sjtsjelkovo, een paar kilometer van Moskou.

Op een dag werd hij tijdens een rookpauze in de hal aangesproken door zijn kapitein.

‘Gabdoelchai Gimadovitsj,’ begon hij formeel toen ze stond naast elkaar door het dubbele glas naar de sneeuw keken die rond de kolossale silhouetten van de satellietshotels joeg. ‘Ze starten binnenkort met een nieuwe programma waarvoor ze nog slimme jonge ingenieurs nodig hebben. Mondje dicht, maar blijkbaar komt er een hoop extra training en reizen bij kijken. Interesse?’

Zijn kapitein wist allang wat Gabdoels antwoord zou zijn.

Een paar weken later moest hij voor gesprek en een bekwaamheidstest naar Machinefabriek OKB-52 in Moskou. Samen met verschillende andere jonge ingenieurs, die hun nervositeit verscholen achter uitdrukkingloze gezichten, wachtte hij in de hal tot zijn naam werd afgeroepen. Het gesprek was weinig bijzonder: vragen over zijn werk, interesses en familie. Hij benadrukte dat hij trots was op zijn vader, die in het leger had gediend, en dat hij zelf al van jongs af aan voor het ruimtevaartprogramma van de Sovjet-Unie wilde werken.

De praktijktest was moeilijker, en ook raadselachtig. Hij moest met een vorkheftruc zo snel mogelijk een parcours afleggen dat was uitgezet op de vloer van de fabriekshal. Daarna koppelden ze er een aanhanger aan vast en moest hij achteruit een hoek om rijden. Gabdoel bedankte in stilte zijn vader, die hem dat had geleerd toen hij thuis in Simferopol rijles van hem kreeg.

Daarna kroop een van de beoordelaars achter het stuur van de vorkheftruc en moest Gabdoel op afstand, met behulp van een tv-scherm en een radioverbinding, zeggen hoe hij moest rijden. Ze herhaalden de test in het schemerdonker, en daarna nog een keer terwijl iemand een klembord voor het scherm hield en dat elke vijf tellen heel kort weghaalde. Hij wist niet waarop hij beoordeeld zou worden, maar hij beeldde zich in dat hij zelf achter het stuur zat en zei tegen de bestuurder wat hij zelf graag gehoord zou hebben.

Niemand legde hem iets uit, ze benadrukten alleen nog een keer dat hij echt met niemand over zijn sollicitatie mocht praten.

Een nerveuze week later kwam zijn kapitein tijdens zijn dienst de controlekamer in.

‘Gabdoelchai Gimadovitsj!’

‘Da?’

De andere ingenieurs keken op terwijl Gabdoel uit zijn stoel kwam.

‘Je gaat ons verlaten. De luchtmacht van de Sovjet-Unie heeft in al haar wijsheid besloten dat je lang genoeg met satellieten gecommuniceerd hebt. Over twee dagen moet je je melden bij de NGO Lavotsjkin in Reutov.’ Hij keek Gabdoel strak aan. ‘Ze hebben niet gezegd wat je gaat doen, dus het zal wel heel belangrijk zijn. Zo belangrijk zelfs’ – zijn hand verdween in zijn broekzak en kwam tevoorschijn met twee donkerblauwe epauletten met een dunne lichtblauw streepje en drie sterren – ‘dat je bent bevorderd tot eerste luitenant!’

Hij deed een stap naar voren, maakte Gabdoels vale epauletten los en verving die door de andere, die nog stijf waren van nieuwig-

heid. Hij deed een stap naar achteren en beantwoordde het saluut van de verbijsterde Gabdoel.

Er verscheen een brede glimlach op het gezicht van de kapitein. Hij keek naar de anderen en zei: 'Rebjata! Sto gram!' Dit schreeuwt om wodka!

In het begin had Gabdoel niet het gevoel dat zijn nieuwe baan zo belangrijk was. Na zijn aankomst in Reutov tracteerde een hogere functionaris hem en achttien andere trainees op een lezing over hun geheimhoudingsplicht. Daarna bracht hij hen naar een stofvrije ruimte, waar ze laboratoriumjassen en hoofdkapjes kregen en naar technici keken die bezig waren een voertuig te assembleren dat naar de maan zou gaan. De functionaris wees naar het zilverkleurige vehikel, dat bijna net zo hoog was als hijzelf, en vertelde hun over zijn werking en complexiteit, en over hun rol als zorgvuldig samengesteld team dat het zou besturen.

Gabdoel wist niet wat hij ervan moest vinden. Enerzijds leek zijn droom om ooit de ruimte in te gaan verder weg dan ooit, voor eeuwig verloren, anderzijds was het misschien fantastisch om dit beest op de maan te laten rondrijden.

In de eerste rookpauze zei een van de trainees wat enkele andere duidelijk dachten. 'Met een speelgoedautootje rijden? Daarvoor heb ik niet getekend. Ik dacht dat we kosmonauten zouden worden!'

Gabdoel was het met hem eens, maar hij had ondertussen ook gezien dat hij de enige Tataar in de groep was en was zich ervan bewust dat dat niet onbelangrijk was.

Al gauw stapten enkele trainees teleurgesteld op. Een paar andere konden de verrassend moeilijke, zware training niet aan. Gabdoel merkte dat hij zich steeds bewuster werd van zoiets als trots. Dit kleine eliteteam was uit 240 miljoen Sovjetburgers gekozen om deze lastige klus te klaren. De kans dat er ooit een Sovjetkosmonaut op de maan zou lopen, was na al die mislukte lanceringen van de NI-RAKET nagenoeg nihil. Bij Loenochod lag dat anders, die zou

binnenkort echt naar de maan worden geschoten. Sterker nog: het nieuwe simulatieterrein en vluchtleidingscentrum zouden in zijn woonplaats komen, in Simferopol, op de Krim.

Zo'n kans zou hij nooit meer krijgen, en zijn familie zou trots op hem zijn: een Tataar die op de Krim, het land van zijn voorouders, voor het ruimteprogramma van de Sovjet-Unie werkte.

Zijn voeten zouden dan misschien niet op de maan staan, maar hij, Gabdoelchai Latipov, zoon van Gimadoetin, zou met zijn spaakwielen heel wat maanstof doen opwaaien.

Gabdoel was maanonderzoeker geworden.

Washington DC, 1973

Jim Schlesinger was niet te genieten, maar dat gebeurde de laatste tijd wel vaker.

Hij stond voor het raam van zijn kantoor op de zesde verdieping en blikte boos over de George Washington Parkway naar de Little Falls Dam in de Potomac. Als kersverse directeur van de Central Intelligence Agency wilde hij een nieuwe koers varen, maar er zat weinig schot in.

‘Richardson!’ riep hij met zijn gezicht naar het raam. Hij had de incompetentes secretaresse van zijn voorganger op zijn eerste werkdag ontslagen en wachtte ongeduldig op haar vervangster. De deur ging open en een grote, zelfverzekerde vrouw kwam binnen, notitieblok en pen in de aanslag.

‘Meneer?’ Mona Richardson werkte al achttien jaar voor de CIA en had ondertussen al zoveel typen bazen gehad dat ze binnen de kortste keren wist hoe ze met een nieuwe moest omgaan.

De directeur draaide zich niet naar haar om. ‘Moet je zien,’ blafte hij en hij wees met zijn kin naar buiten.

Mona liep naar het raam.

‘Ze zouden daar een bord zetten voor de afslag naar de CIA,’ zei

hij. Hij keek naar het verkeer. ‘Waarom is dat nog niet gebeurd?’

‘Ik heb het gisteren nog nagevraagd bij de dienst openbare werken, meneer. Ze verzekerden me dat het bord is gemaakt en dat ze het vandaag gaan plaatsen. Ik zal nog een keer bellen.’

Hij draaide zich half om, keek haar fronsend aan en schudde zijn hoofd. Mensen moesten toch weten hoe ze bij een van de belangrijkste organisaties van het land moesten komen! ‘Zou je me nog een kop koffie willen brengen?’

Mona knikte en liep stilletjes weg.

Schlesinger draaide zich weer naar het raam. Hij viste zijn pijp uit de zak van zijn tweedjasje en klemde hem stevig tussen zijn tanden. Hij plukte zijn aansteker uit zijn andere zak, hield de vlam boven de tabak, zoog een paar keer hard aan het mondstuk en ademde langzaam uit door zijn neus. Nixon had zoals zo vaak gelijk gehad. De pretoriaanse garde die hij had overgenomen, was een ouderwetse, sleetse klik van zelfvoldane, egoïstische spionnen. Er moest een keer goed de bezem door worden gehaald en hij was de aangewezen man om dat te doen.

Hij draaide zich om, griste een papier van zijn bureau en nam al rokend de lijst door.

Hij had achthonderdzevenendertig mensen ontslagen, de meeste van het Directoraat Plannen, de clandestiene tak van de CIA. Hij had een twaalftal hogere managers eigenhandig uitgeschakeld en de naam veranderd in Directoraat Operaties. Dode takken gesnoeid. Ervoor gezorgd dat die lui Nixon niet zouden belazeren. Of het land.

Door zijn werk voor de RAND Corporation en het Bureau voor Management en Begroting van het Witte Huis wist hij hoe technologie de wereld veranderde. Met oude methoden zouden de Verenigde Staten de Koude Oorlog niet winnen. In de twee jaar dat hij voorzitter was geweest van de Atoomenergiecommissie was hem nóg duidelijker geworden hoe groot de invloed van die technologie was. *Gegarandeerde wederzijdse vernietiging?* Hij schudde zijn hoofd.

Reken maar! Amerika moest vooruit. Het land had een CIA nodig die de mogelijkheden van de technologie tot het uiterste benutte om informatie te vergaren zoals alleen zij dat kon. Voor het te laat was.

Hij liep terug naar het raam en blikte omhoog naar de blauwe lucht. *Onze straaljagers en spionagevliegtuigen zijn niet geavanceerd genoeg. We doen gewoon wat we altijd hebben gedaan. Iemand moet een keer aan de boom schudden, en hard ook. Zodat die rotte appels eruit vallen.*

Mona klopte twee keer en wachtte even voordat ze naar binnen ging, zoals haar geïnstrueerd was. Omdat ze niets hoorde, liep ze met zijn koffie naar binnen en zette het dienblad zwijgend op het bureau. Terwijl hij nog steeds uit het raam keek, wierp ze een steelse blik op hem. Hij was lang, had dik, grijzend haar, een breed voorhoofd en een kuiltje in zijn kin. *Een knappe man. Als hij maar niet zo'n arrogante zak was.*

'Bel Sam Philips voor me,' zei hij zonder haar aan te kijken.

Zo'n 37 kilometer naar het noordoosten, op de achtste verdieping van het hoofdkwartier van de National Security Agency, een oerlelijke blokkendoos op legerbasis Fort Meade, bestudeerde generaal Sam Phillips het modelvliegtuigje dat hij in zijn boekenkast had staan, een P-38 Lightning. Het jachtvliegtuig waarmee hij in de oorlog boven Duitsland had gevlogen.

Het ontwerp deed hem nog steeds versteld staan. Twee grote V12 Allison-turbomotoren die 1600 pk's leverden, propellers die in tegengestelde richting draaiden om de torsie te verminderen. Het was een fantastisch gevoel geweest om die motoren op vol vermogen te laten draaien en op topsnelheid te vliegen. Hij had één keer meer dan 650 kilometer per uur met die kist gevlogen, op de weg terug naar Engeland, toen zijn munitie op was en hij werd opgejaagd door een Me-109.

Hij boog zich naar voren en bekeek het model, niet voor het eerst, recht van voren. Hij schudde licht het hoofd. Het verbaasde

hem altijd weer dat er zo weinig van het vliegtuig overbleef wanneer je het op deze manier bekeek, zoals de wind het zag. *Geen wonder dat het zo snel was.* Een puik staaltje vliegtuigbouw. Bij Lockheed Skunk Works dachten ze net als hij. Efficiëntie en resultaat, daar ging het om.

Hij wierp een vluchtige blik op de door de Apollo 11-bemanning gesigioneerde foto van de Amerikaanse vlag die ze op de maan hadden gepland. Neil Armstrong had er iets bij geschreven: 'Voor generaal Sam Phillips. Bedankt. Zonder u was deze vlag daar nooit gekomen.' Tijd om weer aan het werk te gaan.

'Telefoon, generaal,' riep zijn secretaresse vanuit de kamer naast de zijne. 'CIA-directeur James Schlesinger, op de beveiligde lijn 1.' Een korte stilte. 'Hebt u tijd?'

Ook dat nog. Hij zuchtte.

'Ja, verbind hem maar door, Jane.' De beige telefoon op zijn bureau rinkelde, een knipperend lampje gaf aan welke lijn het was. Hij pakte de hoorn op en drukte het knopje in.

'Met Phillips.'

'Sam, ik wil een paar dingen met je bespreken.'

'Goedemorgen, Jim. Wat kan ik voor je doen?'

'Voor mij? Mij hoeft je niet te helpen. Het gaat om die ramp die er in Rusland staat te gebeuren.'

Sam Phillips pijnigde zijn hersens. Welke ramp? Waar maakte de nieuwe CIA-baas zich zo druk over?

Hij deed een gok. 'De aanstaande lancering van de Proton?'

Schlesinger ademende hard uit door zijn neus. 'Je weet ervan. Wat zeggen jouw SIGINT-jongens?'

Phillips schudde zijn hoofd. Zijn dienst onderschepte elektronische signalen voor het ministerie van Defensie, niet voor de CIA. Hij had gehoord dat Schlesinger alle Amerikaanse inlichtingendiensten, ook die van het leger, onder één CIA-paraplu wilde brengen, zijn paraplu dus. Dat was een strijd die nog gestreden moest worden, maar vooralsnog zou hij behoedzaam meewerken, Schlesinger was tenslotte

aangesteld door de president. ‘Sinds de vorige bespreking met de stafchefs is er weinig belangrijks gebeurd.’ Voor een groot deel waar.

Hij voelde de bloeddruk van Schlesinger aan de andere kant van de lijn stijgen.

‘Jij verzamelt alleen de informatie, Sam. Het is niet aan jou om te bepalen of die belangrijk is of niet. Wat zijn de laatste ontwikkelingen?’

Phillips besloot hem te overstelpen met informatie die niet heel gevoelig was, in de hoop dat hij daar genoeg mee zou nemen.

‘Je weet dat de Sovjets onlangs hun verkenner op de maan hebben gezet, op een locatie waarvan ze de wetenschappelijke gemeenschap niet op de hoogte hebben gebracht. Nou, nu blijken ze ook al hun nieuwe ruimtestation, Saljoet 2 noemen ze het, te hebben uitgeprobeerd. Zoals je weet moest de Saljoet 1 anderhalf jaar geleden uit zijn baan om de aarde worden gehaald omdat de brandstof op was. Nadat de bemanning van de Sojoez bij de terugkeer naar de aarde door een storing om het leven was gekomen, hebben ze de bevoorrading stopgezet.

We denken dat de Saljoet 2 eigenlijk een militair spionagestation genaamd Almaz is. Onze informanten hebben ongebruikelijke transporten van apparatuur gemeld, en een strengere beveiliging dan normaal. We vermoeden dat ze werken aan hun eigen MOL, een gigantische bemande camera eigenlijk. Iets waarmee ze dan overal op aarde ongekend scherpe opnamen kunnen maken.’

Hij hoorde dat Schlesinger inademde en iets wilde zeggen, dus hij ging snel verder.

‘We weten pas zeker wanneer ze gaan lanceren als we die Almaz op de lanceerbasis Bajkonoer op een platte treinwagon tussen bepaalde gebouwen door zien rijden. We hebben mensen en middelen die dat voor ons in de gaten houden, en die met name opletten wanneer ze hem aan de Proton koppelen. Op dit moment denken we dat ze begin april gaan lanceren. Dus ons doel voor Apollo 18, half april, lijkt goed.’

De stortvloed aan informatie was, zoals gehoopt, genoeg om Schlesinger tot bedaren te brengen.

‘Goed, Sam, zodra je een visuele bevestiging hebt willen de president en ik dat graag weten.’

Dit was Schlesingers manier om Phillips erop te wijzen hoe goed zijn relatie met de president wel niet was.

‘Als de Sovjets die Almaz in april in een baan om de aarde krijgen, hoe wil je dan geheimhouden wat er in Area 51 gebeurt?’ vroeg Schlesinger. ‘Ze zullen alles zien wat daar geparkeerd staat en, helemaal belangrijk, de testvluchten met HAVE BLUE.’

Tijd voor wat gedeelde verantwoordelijkheid, bedacht Phillips. ‘Klopt helemaal, Jim. We moeten het daar anders aanpakken. Camouflagenetten gebruiken, nep toestellen neerzetten en niet vliegen als Almaz overkomt. Dat betekent dat we een paar keer per dag vijf minuten ons werk moeten staken.’

Schlesinger hapte niet. ‘Wij’ en ‘ons’ stonden niet in zijn woordenboek. ‘Er is nog een andere optie, Sam.’

Phillips hoorde Schlesingers tanden tegen zijn pijp tikken.

‘Ervoor zorgen dat ze niet meer vanuit de ruimte naar de Verenigde Staten kunnen kijken, of naar andere dingen die voor ons van belang zijn.’

Nadat hij had opgehangen dacht Phillips een volle minuut na. Toen pakte hij de hoorn weer op en belde Kaz Zemeckis.